

12. Департамент екології та охорони природних ресурсів Сумської
ОДА// [електронний ресурс]. - Точка доступу: www.pek.sp.gov.ua/

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра публічного управління та адміністрування

«Затверджую»
Завідувач кафедри
публічного управління та адміністрування
(Славкова О.П.)
«» _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

ІІІ 1.11 Регіональна економіка

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 051
«Економіка», 075 «Маркетинг»

Освітня програма: **Економіка, Фінанси, банківська справа та страхування,
Маркетинг**

Факультет: **Економіки і менеджменту**

2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма з **Регіональної економіки** для студентів за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 051 «Економіка», 075 «Маркетинг»

Розробники: к.е.н, доцент Бричко А.М. _____

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри публічного управління та адміністрування
 Протокол від "23" 06 2020 року № 15.

Завідувач кафедри публічного управління та адміністрування _____ (Славкова О.П.)
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми (керівник проектної групи) _____ Рибіна Л.О.
 Декан факультету економіки і менеджменту _____ Н.І. Строченко

Методист відділу якості освіти, ліцензування та акредитації _____ *Н.Тарас*

Зареєстровано в електронній базі: дата: 10.07. 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування», 05 «Соціальні та поведінкові науки»	За вибором	
Модулів – 2	Напрямок підготовки: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 051 «Економіка», 075 «Маркетинг»	Рік підготовки: 2020-2021-й	
Змістових модулів: 4		Курс 4	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: відсутнє	Освітній ступінь: бакалавр	Семестр	
Загальна кількість годин – /60		7 (0)	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 2		Лекції 8 год	
		Практичні, семінарські 8 год	
	Лабораторні -		
	Самостійна робота 44 год		
	Індивідуальні завдання: -		
	Вид контролю: іспит		

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для заочної форми навчання – 36/64 (16/44)

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування знань щодо теоретичних і практичних засад територіальної організації продуктивних сил України, сучасного стану та напрямів регіонального розвитку економіки; екологічних знань, мислення та екологічного світогляду, розвиток екологічної свідомості.

Завдання: засвоєння теорії регіональної економіки і регіонального розвитку, наукових засад регіональної економічної політики; оволодіння знаннями про територіальну і галузеву структуру господарського комплексу України та її регіонів; об'єктивну необхідність раціонального та ефективного використання природних, науково-виробничих та людських ресурсів регіонів країни, територіальної і галузевої структури господарського комплексу, наукових засад державної регіональної економічної політики; ознайомлення з основами традиційної та сучасної екології; дослідження особливостей основних законодавчих актів України в сфері екології, природокористування та охорони навколишнього середовища; формування уявлень про взаємодію і взаємозв'язок усіх компонентів природи та вплив людини на стан навколишнього середовища; засвоєння принципів раціонального природокористування і охорони довкілля, понять про екологічний моніторинг, екологічні нормативи і стандарти.

Вивчення навчальної дисципліни «Регіональна економіка» передбачає формування у студентів компетентностей (*випливають із освітньо-професійної програми*):

№	Вид програмних компетентностей	Програмна компетентність	Шифр
	Загальні		МН/Е/ПТБ/ОіО/ФБС/МАР/ПУ
1.	Здатність вирішувати складні, спеціалізовані задачі та практичні проблеми у процесі навчання, що передбачає застосування відповідних теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов		ІК
2.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу		ЗК3/ЗК3/ЗК1/ЗК2/ЗК1/ЗК3/-
3.	Здатність застосувати знання у практичних ситуаціях		ЗК4/ЗК4/ЗК2/-/ЗК4/ЗК7/-
4.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями		ЗК9/-/-/ЗК1/ЗК3/ЗК4/ ЗК1
5.	Здатність генерувати нові ідеї		ЗК12/-/-/ЗК6/-/-
	Фахові (спеціальні)		

1.	Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти із факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.	ФК2/-/-/-/-/-
2.	Вміння визначати вплив економічних законів і закономірностей на розвиток розміщення продуктивних сил. Охарактеризувати демографічний, природно-ресурсний потенціал території. Обґрунтувати найбільш оптимальний варіант розміщення продуктивних сил, моделювати процеси розвитку економіки регіонів, оцінити потенціал та перспективи кожного економічного регіону України, проблеми і перспективи розвитку регіонів.	-/ФК20/-/-/-/-
3.	Підтримувати належний рівень економічних знань та постійно підвищувати свою підготовку	-/-/-/ФК13/-/-/-

2.3 Програмні результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Регіональна економіка» студент повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання (витікають із освітньо-професійної програми):

№	Програмні результати навчання	Шифр МН/Е/ПТБ/ОіО/ФБС/МАР/ПУ
1.	Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.	ПРН
2.	Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати	-/ПРН12/- /ПРН9/ПРН3/ПРН3/-
3.	Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним	ПРН16/ПРН22/-/- /ПРН6/ПРН12/-

3. Програма навчальної дисципліни

Робочу навчальну програму складено на основі навчальної програми з дисципліни «Регіональна економіка», затвердженої вченою радою СНАУ протокол № 11 від 22.04.2019 р.

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади регіональної економіки

Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни «Регіональна економіка»

Визначення предмету курсу. Методи і методологічні основи курсу «Регіональна економіка». Зв'язок з економічною теорією, статистикою, галузевими економічними та іншими дисциплінами. Завдання і структура курсу «Регіональна економіка».

Тема 2. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економічних регіонів.

Економічні закони і закономірності розміщення виробництва, їх об'єктивний характер. Закономірності і сучасні інтеграційні процеси. Найважливіші принципи розміщення продуктивних сил. Визначальна роль економічних і соціальних факторів у розміщенні виробництва. Вплив науково-технічного прогресу на розміщення продуктивних сил. Основні напрями формування та удосконалення територіальної організації виробництва.

Тема 3 Тема: Економічне районування і територіальна організація господарства

Економічне районування як науковий метод територіальної організації народного господарства. Економічний район, його головні ознаки, районоутворюючі фактори. Принципи економічного районування. Особливості районування та сучасна мережа економічних районів. Вдосконалення територіальної організації і структури народного господарства.

Тема 4. Тема: Регіони у системі територіального поділу праці

Характеристика територіального поділу праці як основи формування економічних районів. Визначення впливу спеціалізації економічних районів та методика її оцінки

Тема 5. Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики

Сутність державної регіональної економічної політики. Об'єкти і суб'єкти державної регіональної політики. Основні цілі і принципи державної регіональної економічної політики. Завдання державної регіональної економічної політики

Тема 6. Механізм реалізації регіональної економічної політики

Поняття і сутність механізму реалізації державної регіональної економічної політики. Основні важелі та ключові елементи механізму реалізації регіональної економічної політики.

Спеціальні (вільні) економічні зони - один із засобів реалізації регіональної економічної політики. Міжрегіональне і прикордонне співробітництво - інструменти реалізації регіональної економічної політики. Основні засади управління державним та комунальним сектором регіональної економіки

Тема 7. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах

Економіка України як єдиний народногосподарський комплекс. Структура економіки. її сутність та поняття. Регіональні особливості галузевої структури економіки. Реструктуризація регіональної економіки в умовах ринку.

Змістовий модуль 2: Економіка України як цілісна соціально-економічна система. Просторова організація продуктивних сил

Тема 8. Природний та ресурсно-трудова потенціал економіки України

Природно-ресурсний потенціал та його структура. Кількісна і якісна економічна оцінка природних ресурсів і природних умов. Характеристика природно-ресурсного потенціалу країни. Ресурсозбереження і його значення для розвитку народного господарства країни. Населення і трудовий потенціал України. Роль населення у розвитку народного господарства України. Міграційні процеси та їх види. Особливості формування та розселення населення. Державна політика зайнятості працездатного населення

Тема 9. Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення

Міжгалузеві комплекси, їх сутність, структура та значення. Паливно-енергетичний комплекс. Металургійний комплекс. Машинобудівний комплекс. Агропромисловий комплекс. Хіміко-лісовий комплекс. Будівельний комплекс.

Тема 10. Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем

Методологічні основи і сутність регіональної економіки. Основні передумови регіонального економічного розвитку. Економічна система регіону як ланка єдиного господарського комплексу. Територіальна диференціація регіонів за рівнем розвитку продуктивних сил. Проблеми соціально-економічного розвитку регіонів.

Тема 11. Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку

Центрально-український економічний район. Західноукраїнський економічний район. Донецько-Придніпровський. Північно-Східний. Причорноморський.

Тема 12. Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові структури

Зовнішньо-економічна діяльність України в умовах ринкової економіки. Економічні зв'язки України країнами СНД. Експортний потенціал і реалізація конкурентних переваг української економіки. Транзитний потенціал України та його використання.

Тема 13. Фактори сталого розвитку продуктивних сил

Природно ресурсні фактори розвитку продуктивних сил. Паливно-енергетичний фактор сталого розвитку продуктивних сил. Водний фактор в розвитку продуктивних сил. Трудоресурсні фактори сталого розвитку продуктивних сил. Споживчий фактор розвитку продуктивних сил. Транспортний фактор сталого розвитку продуктивних сил. Науково-технічний прогрес як фактор сталого розвитку продуктивних сил. Фактор ринкової кон'юнктури розвитку продуктивних сил. Фактор історико-географічного положення розвитку продуктивних сил. Екологічний фактор розвитку продуктивних сил.

Змістовний модуль 3. Соціально-екологічні та економічні засади раціонального природокористування.

Тема 14. Екологія як наука. Природне середовище та закономірності дії екологічних факторів. Природно-ресурсне законодавство.

Екологія як наука та її роль у суспільстві. Структура екології як науки. Історичний аспект розвитку екологічних знань. Природне середовище та закономірності дії екологічних факторів. Екологічні проблеми сучасності.

Глобальні, регіональні та локальні проблеми ресурсозбереження. Екологічна ситуація в Сумській області. Правове забезпечення охорони навколишнього середовища. Необхідність розробки і удосконалення екологічного законодавства. Структура екологічного законодавства України. Конституційні основи та загальні засади екологічного законодавства і права України.

Тема 15. Природні ресурси та основні принципи їх охорони.

Поняття та значення природних ресурсів. Визначення природних ресурсів та природних умов, їх класифікація (за ознаками обмеженості, поновлення, вичерпності та ін.). Особливості використання та охорони природних ресурсів. Земельні ресурси як засіб виробництва в АПК. Проблеми збереження та відтворення родючості ґрунтів. Особливості техногенного навантаження на земельні ресурси. Охорона та раціональне використання надр. Проблеми ресурсозбереження. Енергетична оцінка використання природних ресурсів. Вторинні ресурси. Методологічні основи економічної оцінки природних ресурсів. Основні підходи до економічної оцінки природних ресурсів: затратний, результатний, затратно-ресурсний, рентний, відтворювальний, монопольно-відомчий.

Тема 16. Забруднення, його види, причини виникнення та заходи щодо мінімізації наслідків.

Забруднення довкілля та його нормативні показники. Види забруднень навколишнього середовища, їх характеристика та класифікація. Забруднення атмосфери: загальна характеристика. Забруднення водного середовища: загальна характеристика. Деградація та забруднення ґрунтів. Радіоекологічні проблеми, зменшення біорізноманіття, виробництво і використання ГМО. Сучасні наукові підходи щодо взаємодії суспільства і природи. Проблеми ресурсно-екологічного спрямування, сучасні принципи і стратегії сталого розвитку. Протиріччя концепції сталого розвитку. Україна в міжнародних рейтингах сталого розвитку. Екологічна безпека України.

Тема 17. Організація управління у сфері охорони навколишнього природного середовища. Моніторинг навколишнього середовища. Наукові, методичні та організаційні основи його проведення. Цілі та завдання

управління в галузі охорони навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів. Управління охороною навколишнього середовища через реалізацію функцій спостереження, програмування, прогнозування, інформування, екологічного аналізу, статистики та обліку. Законодавче забезпечення управлінської діяльності. Сфера розмежування управлінської діяльності законодавчих та виконавчих органів в системі забезпечення управління охороною навколишнього середовища. Контроль за станом навколишнього природного середовища. Спеціально уповноважені органи управління в сфері охорони навколишнього середовища. Переваги і недоліки наявної системи управління в галузі охорони довкілля. Зарубіжний досвід управління природоохороною діяльністю. Стандартизація і нормування якості навколишнього природного середовища. Шляхи і засоби гармонізації процесів економічного розвитку суспільства та безпечного розвитку навколишнього природного середовища. Основні задачі та схеми моніторингу. Види та фундаментальні засади екологічного моніторингу. Агроекологічний моніторинг. Методичні та організаційні основи його проведення.

Змістовний модуль 4. Фінансово-економічний механізм природокористування

Тема 18. Концепція платного природокористування.

Економічні методи регулювання охорони навколишнього середовища. Принципи визначення плати за використання природних ресурсів. Місце і роль екологічних платежів в податковій системі. Основні складові плати за використання природних ресурсів. Напрямки вдосконалення системи платежів. Трансформація платежів в ринкових умовах. Основи платного користування в Україні.

Тема 19. Екологічний податок, інші екологічні платежі. Економічні збитки від антропогенного впливу на довкілля та економічна ефективність природоохоронних заходів.

Податок за забруднення атмосфери, забруднення водних об'єктів, розміщення відходів. Збори за використання природних ресурсів. Еколого-економічні збитки, причини виникнення, методи оцінки. Збитки, що виникають

внаслідок порушення екологічного законодавства. Соціально-економічна оцінка стану навколишнього природного середовища і природно-територіальних комплексів. Ведення кадастрів природних ресурсів.

Тема 20. Екологічна експертиза. Фінансово-кредитний механізм охорони навколишнього середовища.

Сутність екологічної експертизи та її об'єкти. Форми екологічної експертизи. Оцінка впливу на навколишнє середовище. Порядок проведення експертизи і джерела її фінансування. Інформаційне забезпечення природоохоронної діяльності. Характеристика навколишнього природного середовища і оцінка впливу на нього. Організація системи фінансування та кредитування природоохоронних заходів. Кредитний механізм раціонального природокористування. Податковий кредит. Роль фінансових інститутів в системі стимулювання природоохоронної діяльності.

Тема 21. Міжнародний досвід та співробітництво в галузі охорони довкілля. Екологічна освіта і виховання. Глобалізація економіки й охорони навколишнього природного середовища. Досвід міжнародного співробітництва у сфері охорони довкілля. Гармонізація законодавчої і нормативної бази України з міжнародними стандартами. Особливості регулювання і планування природоохоронної діяльності в зарубіжних країнах. Досвід зарубіжних країн у сфері охорони довкілля. Сучасні форми міжнародного співробітництва. Екологічна освіта і виховання. Необхідність поліпшення якості екологічної освіти. Мета і принципи екологічної освіти. Етапи і зміст екологічної освіти. Екологічне виховання.

2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади регіональної економіки												
Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни «Регіональна економіка»							2	-	-			2
Тема 2. Закономірності,							6	2	2			2

принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економічних регіонів.												
Тема 3. Економічне районування і територіальна організація господарства						2	-	-				2
Тема 4. Регіони у системі територіального поділу праці						2	-	-				2
Тема 5 Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики.						2	-	-				2
Тема 6. Механізм реалізації регіональної економічної політики						2	-	-				2
Тема 7. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах						2	-	-				2
Разом за змістовим модулем 1						18	2	2				14
Змістовий модуль 2. Економіка України як цілісна соціально-економічна система. Просторова організація продуктивних сил												
Тема 8 Природний та ресурсно-трудова потенціал економіки України						6	2	2				2
Тема 9. Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення						2	-	-				2
Тема 10. Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем						2	-	-				2
Тема 11. Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку						2	-	-				4
Тема 12. Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові структури						2	-	-				2
Тема 13. Фактори сталого розвитку						2	-	-				2

продуктивних сил.												
Разом за змістовим модулем 2							18	2	2			14
Змістовний модуль 3. Соціально-екологічні та економічні засади раціонального природокористування.												
Тема 14. Екологія як наука. Природне середовище та закономірності дії екологічних факторів. Природно-ресурсне законодавство.							6	2	2			2
Тема 15. Природні ресурси та основні принципи їх охорони.							2	-	-			2
Тема 16. Забруднення, його види, причини виникнення та заходи щодо мінімізації наслідків.							2	-	-			2
Тема 17. Організація управління у сфері охорони навколишнього природного середовища. Моніторинг навколишнього середовища. Наукові, методичні та організаційні основи його проведення.							2	-	-			2
Разом за змістовим модулем 3							12	2	2			8
Змістовний модуль 4. Фінансово-економічний механізм природокористування												
Тема 18. Концепція платного природокористування.							2	-	-			2
Тема 19. Екологічний податок, інші екологічні платежі. Економічні збитки від антропогенного впливу на довкілля та економічна ефективність природоохоронних заходів.							2	-	-			2
Тема 20. Екологічна експертиза. Фінансово-кредитний механізм охорони навколишнього середовища.							2	-	-			2

Тема 21. Міжнародний досвід та співробітництво в галузі охорони довкілля. Екологічна освіта і виховання.							6	2	2			2
Разом за змістовим модулем 4							12	2	2			8
ІНДЗ							-	-	-			-
Усього годин							60	8	8			44

4. Теми та план лекційних занять (заочна форма навчання)

№	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Тема: Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економічних регіонів.</p> <p>1. Економічні закони і закономірності розміщення виробництва, їх об'єктивний характер.</p> <p>2. Закономірності і сучасні інтеграційні процеси.</p> <p>3. Найважливіші принципи розміщення продуктивних сил.</p> <p>4. Визначальна роль економічних і соціальних факторів у розміщенні виробництва.</p> <p>5. Вплив науково-технічного прогресу на розміщення продуктивних сил.</p> <p>6. Основні напрями формування та удосконалення територіальної організації виробництва.</p>	2
2	<p>Тема: Природний та ресурсно-трудоий потенціал економіки України</p> <p>1. Природноресурсний потенціал та його структура.</p> <p>2. Кількісна і якісна економічна оцінка природних ресурсів і природних умов.</p> <p>3. Характеристика природно-ресурсного потенціалу країни.</p> <p>4. Ресурсозбереження і його значення для розвитку народного господарства країни.</p> <p>5. Населення і трудовий потенціал України. Роль населення у розвитку народного господарства України.</p> <p>6. Міграційні процеси та їх види.</p> <p>7. Особливості формування та розселення населення.</p> <p>8. Державна політика зайнятості працездатного населення</p>	2
3	<p>Тема: Екологія як наука. Природне середовище та закономірності дії екологічних факторів. Природно-ресурсне законодавство.</p> <p>1. Екологія як наука та її роль у суспільстві.</p> <p>2. Структура екології як науки.</p> <p>3. Природне середовище та закономірності дії екологічних факторів.</p>	2
4	<p>Тема: Міжнародний досвід та співробітництво в галузі охорони довкілля. Екологічна освіта і виховання.</p> <p>1. Глобалізація економіки й охорони навколишнього природного середовища.</p> <p>2. Досвід зарубіжних країн у сфері охорони довкілля.</p> <p>3. Екологічна освіта і виховання.</p>	2
	Разом	8

5. Теми практичних занять

(заочна форма навчання)

№	Назва теми	Кількість годин
1	Тема: Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економічних регіонів	2
2	Тема: Природний та ресурсно-трудоий потенціал економіки України	2
3	Тема: Вивчення екологічних факторів та їх класифікація.	2
4	Тема: Дослідження використання «зелених» технологій. Розрахунок платежів за використання природних ресурсів.	2
	Разом	8

6.Самостійна робота

(заочна форма навчання)

№	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни «Регіональна економіка» 1. Зв'язок з економічною теорією, статистикою, галузевими економічними та іншими дисциплінами.	2
2	Тема 2. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економічних регіонів. 1. Вплив науково-технічного прогресу на розміщення продуктивних сил. 2. Основні напрями формування та удосконалення територіальної організації виробництва.	2
3	Тема 3. Економічне районування і територіальна організація господарства 1. Особливості районування та сучасна мережа економічних районів. 2. Вдосконалення територіальної організації і структури народного господарства.	2
4	Тема 4. Регіони у системі територіального поділу праці 1.Характеристика територіального поділу праці як основи формування економічних районів. 2. Визначення впливу спеціалізації економічних районів та методика її оцінки	2
5	Тема 5 Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики. 1. Сутність державної регіональної економічної політики. Об'єкти і суб'єкти державної регіональної політики 2. Основні цілі і принципи державної регіональної економічної політики 3. Завдання державної регіональної економічної політики	2
6	Тема 6. Механізм реалізації регіональної економічної політики 1. Поняття і сутність механізму реалізації державної регіональної економічної політики. 2. Основні важелі та ключові елементи механізму реалізації регіональної економічної політики. 3. Спеціальні (вільні) економічні зони - один із засобів реалізації регіональної економічної політики. 4. Міжрегіональне і прикордонне співробітництво - інструменти реалізації регіональної економічної політики. 5. Основні засади управління державним та комунальним сектором регіональної економіки.	2

7	Тема 7. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах 1. Реструктуризація регіональної економіки в умовах ринку.	2
8	Тема 8 Природний та ресурсно-трудоий потенціал економіки України 1. Особливості формування та розселення населення. 2. Державна політика зайнятості працездатного населення	2
9	Тема 9. Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення	2
10	Тема 10. Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем	2
11	Тема 11. Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку	4
12	Тема 12. Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові структури	2
13	Тема 13. Фактори сталого розвитку продуктивних сил. 1. Науково-технічний прогрес як фактор сталого розвитку продуктивних сил 2. Фактор ринкової кон'юнктури розвитку продуктивних сил 3. Фактор історико-географічного положення розвитку продуктивних сил 4. Екологічний фактор розвитку продуктивних сил.	2
14	Тема 14. Екологія як наука. Природне середовище та закономірності дії екологічних факторів. Природно-ресурсне законодавство. 1. Історичний аспект розвитку екологічних знань. 2. Екологічні проблеми сучасності. 3. Глобальні, регіональні та локальні проблеми ресурсозбереження. 4. Екологічна ситуація в Сумській області. 5. Правове забезпечення охорони навколишнього середовища. 6. Необхідність розробки і удосконалення екологічного законодавства. 7. Конституційні основи та загальні засади екологічного законодавства і права України. 8. Структура екологічного законодавства України.	2
15	Тема 15. Природні ресурси та основні принципи їх охорони 1. Особливості використання та охорони природних ресурсів. Земельні ресурси як засіб виробництва в АПК. 2. Проблеми збереження та відтворення родючості ґрунтів. 3. Особливості техногенного навантаження на земельні ресурси. 4. Охорона та раціональне використання надр. 5. Проблеми ресурсозбереження. Вторинні ресурси. 6. Енергетична оцінка використання природних ресурсів.	2
16	Тема 16. Забруднення, його види, причини виникнення та заходи щодо мінімізації наслідків 1. Забруднення атмосфери: загальна характеристика. 2. Забруднення водного середовища: загальна характеристика. 3. Деградація та забруднення ґрунтів. 4. Радіоекологічні проблеми 5. Сучасні наукові підходи щодо взаємодії суспільства і природи. 6. Проблеми ресурсно-екологічного спрямування, сучасні принципи і стратегії сталого розвитку. 7. Протиріччя концепції сталого розвитку. 8. Україна в міжнародних рейтингах сталого розвитку. 9. Екологічна безпека України.	2

17	<p>Тема 17. Організація управління у сфері охорони навколишнього природного середовища. Моніторинг навколишнього середовища. Наукові, методичні та організаційні основи його проведення.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сфера розмежування управлінської діяльності законодавчих та виконавчих органів в системі забезпечення управління охороною навколишнього середовища (ОНПС). 2. Контроль за станом навколишнього природного середовища. 3. Спеціально уповноважені органи управління в сфері ОНПС. 4. Переваги і недоліки наявної системи управління в галузі ОНПС. 5. Зарубіжний досвід управління природоохоронною діяльністю. 6. Шляхи і засоби гармонізації процесів економічного розвитку суспільства та безпечного розвитку навколишнього природного середовища. 7. Види та фундаментальні засади екологічного моніторингу. 8. Агроекологічний моніторинг. 	2
18	<p>Тема 18. Концепція платного природокористування.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні складові плати за використання природних ресурсів. 2. Напрямки вдосконалення системи платежів. 3. Трансформація платежів в ринкових умовах. 4. Основи платного користування в Україні. 	2
19	<p>Тема 19. Екологічний податок, інші екологічні платежі. Економічні збитки від антропогенного впливу на довкілля та економічна ефективність природоохоронних заходів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Еколого-економічні збитки, причини виникнення, методи оцінки. 2. Збитки, що виникають внаслідок порушення екологічного законодавства. 3. Соціально-економічна оцінка стану навколишнього природного середовища і природно-територіальних комплексів. 4. Ведення кадастрів природних ресурсів. 	2
20	<p>Тема 20. Екологічна експертиза. Фінансово-кредитний механізм охорони навколишнього середовища.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порядок проведення експертизи і джерела її фінансування. 2. Характеристика навколишнього природного середовища і оцінка впливу на нього. 3. Інформаційне забезпечення природоохоронної діяльності. 4. Кредитний механізм раціонального природокористування. 5. Податковий кредит. 6. Роль фінансових інститутів в системі стимулювання природоохоронної діяльності. 	2

21	<p>Тема 21. Міжнародний досвід та співробітництво в галузі охорони довкілля. Екологічна освіта і виховання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гармонізація законодавчої і нормативної бази України з міжнародними стандартами. 2. Досвід міжнародного співробітництва у сфері охорони довкілля. 3. Особливості регулювання і планування природоохоронної діяльності в зарубіжних країнах. 4. Сучасні форми міжнародного співробітництва. 5. Необхідність поліпшення якості екологічної освіти. 6. Мета і принципи екологічної освіти. 7. Етапи і зміст екологічної освіти. Екологічне виховання 	2
	Разом	44

11. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. **Словесні:** розповідь, пояснення, лекція, інструктаж, робота з літературою (виписування, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, опорних конспектів тощо).

1.2. **Наочні:** демонстрація, ілюстрація, спостереження.

1.3. **Практичні:** практична робота, доповіді за тематикою у формі конспекта, реферата, з якими виступають на семінарських заняттях; підготовка письмових чи ілюстративних матеріалів.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання:

2.1. **Аналітичний** – аналіз показників соціально-економічного розвитку регіонів

2.2. **Методи синтезу** – групування показників територіального стану і розвитку продуктивних сил

2.3. **Дедуктивний метод** на основі засвоєних теоретичних положень визначати економічні показники розвитку регіонів та вірно оцінювати ситуацію, що склалася.

2.4. **Традуктивний метод** - прогнозування стратегії розвитку продуктивних сил на перспективу в умовах ринкової економіки.

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів:

3.1. **Проблемний** - вивчення проблем і тенденцій розвитку економіки регіонів України і світу; переосмислення теоретичних положень щодо

принципів, чинників і закономірностей, стратегії і тактики розміщення продуктивних сил на найближчу і віддалену перспективу; вивчення проблем удосконалення механізму державної регіональної економічної політики; питань досягнення оптимального розміщення продуктивних сил держави та її регіонів; вдосконалення системи управління регіональним розвитком.

3.2. *Дослідницький* – дослідження сучасних напрямків макроекономічних і регіональних показників господарства господарського комплексу.

3.3. *Репродуктивний* – застосування системи показників для визначення напрямків регіонального розвитку продуктивних сил.

3.4. *Пояснювально-демонстративний* - методологія застосування економічних інструментів з ціллю проведення системного і поглибленого аналізу соціального та економічного розвитку регіонів країни.

4. **Активні методи навчання** - використання комп'ютерних засобів навчання, мозкова атака, круглі столи, використання проблемних ситуацій, групові дослідження, самооцінка знань, використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій.

5. **Інтерактивні технології навчання** - використання мультимедійних технологій, інтерактивної дошки, діалогове навчання, співробітництво студентів (кооперація), «навчаючи-вчуся», Kahoot, Quizlet, Google classroom.

12. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС
2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)
3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів: - рівень знань, продемонстрований на семінарських заняттях;
 - активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;
 - експрес-контроль під час аудиторних занять;
 - самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
 - захист рефератів з самостійно опрацьованих студентом тем, які не включені в лекційне заняття,
 - результати тестування;

4. Пряме врахування у підсумковій оцінці виконання студентом певного індивідуального завдання :

- науково-дослідна робота (доповідь, опублікування тез).

5. Підсумковий контроль (іспит).

13. Розподіл балів, які отримують студенти денної форми навчання (заочна форма навчання)

Поточне тестування та самостійна робота																				С Р С	Разом за модулі та СРС	Атестація	Підсумковий тест-екзамен	Сума
Змістовий модуль 1 – 12 балів							Змістовий модуль 2 – 12 балів					Змістовий модуль 3 – 8 балів				Змістовий модуль 4 – 8 балів								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20					
																				30	70	-	30	100
1	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	(40+30)			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

Електронний курс з дисципліни «Регіональна економіка», розміщений за посиланням: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=686>

1. Бричко А.М. Методичні вказівки для проведення практичних занять та самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни “Регіональна економіка”

для студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 051 «Економіка», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 281 «Публічне управління та адміністрування», 073 «Менеджмент». Суми, СНАУ. 2020 р. 62 с. (Протокол № 5 від 26.03.20)

2. Бричко А.М. Регіональна економіка: конспект лекцій для бакалаврів спеціальності 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 051 «Економіка», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 281 «Публічне управління та адміністрування», 073 «Менеджмент» вищих навчальних закладів освіти III – IV рівнів акредитації денної і заочної форми навчання. Суми, Сумський національний аграрний університет, 2020. 170 с. (Протокол № 5 від 26.03.20)

3. Руденко Л.І. Регіональна економіка. Методичні рекомендації щодо підготовки до семінарського заняття та самостійної роботи за темою: «Економічне районування та територіальна організація господарства». Суми. 2013. - 33 с.

4. Руденко Л.І. Методичні рекомендації щодо виконання контрольних робіт з навчальної дисципліни «Регіональна економіка» для студентів економічних спеціальностей/ Руденко Л.І – Суми. - 2010. – 42 с.

15. Рекомендована література

Базова

1. Дмитрієв І.А. Регіональна економіка: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів закладів вищої освіти. Х.: ФОП Бровін О.В., 2018. 284 с.

2. Дадашев Б. А. Регіональна економіка: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2017. 202 с.

3. Кириченко С.О. Регіональна економіка (регіональна економіка, екологія): методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи для студентів 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка»,

галузь знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальність 075 «Маркетинг». К.: НТУУ "КПІ ім. Ігоря Сікорського", 2017. 156с.

4. Олійник Т. Г. Регіональна економіка : курс лекцій. Миколаїв : МНАУ, 2017. 119 с.

5. Заблоцький Б. Ф. Регіональна економіка. К.: ЛіраК, 2017. 548 с.

6. Регіональна економіка : методичні рекомендації для студентів денної та заочної форми навчання, що навчаються за спеціальністю 051. Харків: Вид-во НУА, 2019. 28 с.

7. Azis Iwan Jaya. Regional Economics: Fundamental Concepts, Policies, And Institutions. World Scientific, 2019. 184 p.

8. Hardback. Regional Economic Advantage. The International Library of Critical Writings in Economics series. Publication Date: 2019 ISBN: 978 1 78643 767 9 Extent: 960 pp

Допоміжна

1. Завадських Г. М. Регіональна економіка: навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 555 с.

2. Л Мартусенко І. В. Регіональна економіка: підруч. для студентів ВНЗ. Терноп. нац. екон. ун-т, Вінниц. навч.-наук. інт економіки. Тернопіль: Крок, 2015. 626 с.

3. Латинін М.А. Державна економічна політика регіонального розвитку: навчальний посібник. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. 420 с.

4. Закон України Про охорону навколишнього природного середовища // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, N 41, ст.546.

5. Земельний кодекс України (ВВР), 2002, N 3-4, ст.27).

6. Водний кодекс України (ВВР), 1995, N 24, ст.189).

7. Кодекс України про надра (ВВР), 1994, N 36, ст.340).

8. Лісовий кодекс України (ВВР), 1994, N 17, ст.99).

9. Закон України Про тваринний світ (ВВР), 2002, N 14, ст.97).

10. Закон України Про охорону атмосферного (ВВР), 1992, N 50, ст.678).

11. Закон України Про екологічну експертизу (ВВР), 1995, N 8, ст.54).

12. Податковий кодекс України (ВВР), 2011, N 13-14, N 15-16, N 17, ст.112

13. Економіка природокористування навч. посіб. для студ. екол. спец. / С. В. Мельник. О. : Наука і техніка, 2014. 223 с.

14. Економіка природокористування: навч.-метод. посіб. для студ. екон. ф-ту за спец. 7.050201 «менеджмент організацій» О. В. Садченко; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. О.: Астропринт, 2014. 184 с.

15. Jonathan M. Harris. Environmental and natural resource economics: a contemporary approach. -Houghton Mifflin: Північно-західний університет (Еванстон, Іллінойс), 2015 . 503 с.

16. Ross McKittrick. Economic Analysis of Environmental Policy . - University of Toronto Press, 2015. 257 с.

16. Інформаційні ресурси

1. <http://www.rvps.kiev.ua>
2. <http://www.sedu.com.ua/noviy-vipusk/>
3. <http://pidruchniki.ws/rps/>
4. <http://dspace.nbuuv.gov.ua/handle/123456789/250> (Економіка України)
5. <http://polka-knig.com.ua/book.php?book=1> / Економіка аграрних підприємств - Андрійчук В.Г.
6. <http://polka-knig.com.ua/book.php?book=4> /Економічна енциклопедія/
7. Міністерство екології та природних ресурсів України// [електронний ресурс]. - Точка доступу: <https://menr.gov.ua>
8. Доповідь про стан навколишнього природного середовища у Сумській області / Державне управління охорони навколишнього природного середовища в Сумській області // [електронний ресурс]. - Точка доступу: <http://eco.sumy.ua/environment.html>
9. Офіційний веб-портал Верховної Ради України // [електронний ресурс]. - Точка доступу: <http://rada.gov.ua/>
10. Sustainable agriculture // [електронний ресурс]. - Точка доступу: <http://www.oecd.org/tad/sustainable-agriculture>
11. Електронний репозиторій Сумського НАУ // [електронний ресурс]. - Точка доступу: <http://repo.sau.sumy.ua/>

12. Департамент екології та охорони природних ресурсів Сумської
ОДА// [електронний ресурс]. - Точка доступу: www.pek.sm.gov.ua/